

Konst

Annika Elisabeth von Hausswolff fascineras fortfarande av kvinnor och brott

16 april 2022 07:00

Det är hisnande att se hennes trettioåriga karriär samlad, skriver Julia Svensson.

”Hey Buster! What do you know about desire?” Foto: Annika Elisabeth von Hausswolff

Annika Elisabeth von Hausswolff

Alternativ sekretess. Moderna Museet Malmö. T o m 11/9.

Julia Svensson är biträdande kulturchef.

Två stolar och en beige heltäckningsmatta. Den första avdelningen i Annika Elisabeth von Hausswolffs retrospektiv ser ut som en hall. På väggarna hänger bildserien ”Spöke” från 2000, som föreställer konstnärens eget barndomshem och togs just efter att föräldrarna flyttat.

En sliten trappa med ett par bruna skor på språng. En knörlig hallmatta som blivit kvar. Några galgar och en behå på trekvart i en garderob. Kanske har von Hausswolff placerat dit just behån, mystiken kring en mors underkläder hade hon utforskat på Venedigbiennalen året före.

Med precision fångar hon den obarmhäftiga vind som sveper genom ett hem så snart man tömt det, och förvandlar det till en spöklik ruin, ett minne. Fotografierna är en lysande ingång till Hausswolffs konstnärliga universum. Hur hon gör det personliga allmängiltigt och med en titel pekar ut möjliga tolkningar.

Annika Elisabeth von Hausswolffs (f. 1967) karriär tog fart med "Tillbaka till naturen" (1992), en serie stora iscensatta bilder hon tog som 25-åring på Konstfack. Den på turbinhallens bortre vägg föreställer en naken kvinnokropp i skogen – det är kriminalfoto sammanfogat med naturmåleri à la Zorn. Temat återkommer i "Hey Buster! What do you know about desire?" (1995), en enorm matt c-print av en schäfer intill en död kvinna på en strand. Kompositionen, en antydning om ett fruktansvärt brott i en fridfull semesteridyll med den troget vaktande hunden som enda vittne, öppnar för en rad olika berättelser.

Installationsbild med verken "Filosofisk stol", "Varje rörelse bär på sin motsats" och "Tillbaka till naturen". Foto: Annika Elisabeth von Hausswolff/Moderna museet

Med det tidiga 1990-talets oskuldsfulla ögon, före vågen av deckarserier och kriminallitteratur, framstod de här motiven som mer chockerande än idag, något som i sig är tänkvärdt. Från den här tiden visas också "Utan titel (en studie i politik)" (1993), ovalt formade närbilder på kvinnors misshandlade kroppsdelar – som var så känsliga att sprida att von Hausswolff valde att dra tillbaka verket.

Den fotobaserade konsten tog en ny riktning genom namn som Cindy Sherman, Laurie Simmons och Barbara Krueger. Deras feministiska

tankegångar och sätt att förhålla sig till massmedia utvecklades sedan i olika riktningar av von Hausswolff och hennes generationskamrater.

"Allting hänger ihop ha, ha, ha". Foto: Annika Elisabeth von Hausswolff

En viktig hållpunkt var Venedigbiennalen 1999, där von Hausswolff representerade Sverige. Men en rad personliga motiv, som hennes mors hudfärgade nylonstrumpor uppblötta i ett handfat och den besynnerligt humoristiska "Mom and dad are making out", utforskade hon konstellationen "mamma, pappa, barn". Här syns också hennes fascination för det som döljs genom symboler som draperier och gardiner.

När Polaroid-filmen slutade tillverkas 2008 började von Hausswolff använda andra bilder än de egna i sin konst. Detta resulterade bland annat i arbeten i emalj, med motiv från tidningar, reklam och även en del egna äldre fotografier.

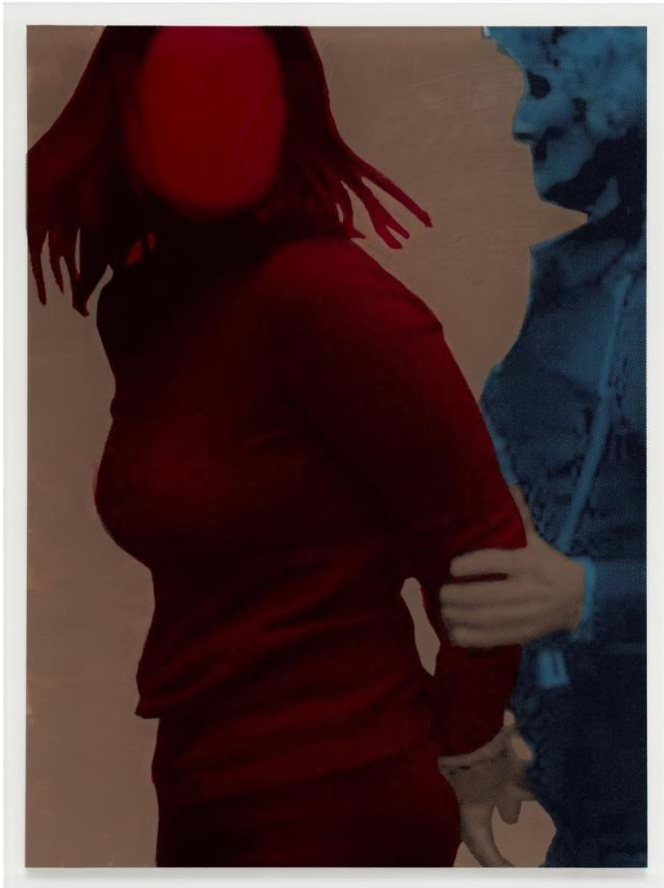
Häriifrån går en tydlig linje till "Oh mother, what have you done", det starkaste av von Hausswolffs senare verk. Fotografier av fängslade kvinnor, vars ansikten suddats ut, har scannats och förts över till plexiglas, som sedan målats med oljefärg. Ännu har hon en feministisk utgångspunkt, och ännu fascineras hon av kriminologin som tema, men här problematiseras istället kvinnan som brottsling.

"Oh mother, what have you done #032" Foto: Annika Elisabeth von Hausswolff

I vår individualistiska och bildrika tid får anonymiteten en slående effekt. Det är den som får mig att ställa frågan: under vilka omständigheter kunde det här ha varit jag?

Lyckligtvis är det först när jag tar mig an katalogen jag lägger märke till det, men för att få rum på museet i Malmö har en del smugits bort från den ursprungliga utställningen i Stockholm i vintras. Framförallt saknar jag von Hausswolffs engagerade urval från Moderna museets samling. Det är obegripligt att man inte prioriterat att visa det här en trappa upp. De för henne mest betydelsefulla bitarna av samlingen – från Kerstin Bernhard till Andy Warhol – ger ovärderlig fördjupning och förståelse. Inte minst kan man ana vad hon lagt till och dragit ifrån för att utveckla konsthistorien vidare.

"Oh mother, what have you done #011" Foto: Annika Elisabeth von Hausswloff

"The body of anthropocene". Foto: Annika Elisabeth von Hausswloff

Trots den här bristen är det hisnande att se Annika Elisabeth von Hausswolffs karriär samlad. Retrospektiven sätter sådant jag tidigare sett av henne i nytt ljus. Och tidpunkten är rätt: De äldre arbetena är ännu samtida, men det har gått tillräckligt lång tid för att sammanhanget ska få en historisk tyngd, bli ett dokument över en tid som varit omvälvande både för bild- och fotokonsten och för hur människor i allmänhet betraktar och använder bilder. I den här dramatiska utvecklingen – där det digitala på alla sätt ingår – har von Hausswolff varit tongivande. På 1990-talet var hon en av dem som utvidgade den fotobaserade konsten, och därefter har hon utvecklat den till något närmast skulpturalt. Hennes storhet ligger i känslan för detaljer: hur hon med exakthet iscensätter och sammanfogar egna och massmediala fotografier, och fyller sina alster med undertext.

Efteråt är jag faktiskt lite omtumlad. Annika Elisabeth von Hausswolffs fotografier är av det sällsynta slag som utvidgar perceptionen och öppnar för nya sätt att avläsa vardagen och dess många bilder. Och just det är något av det finaste konst kan göra.

"Oh mother, what have you done #008" Foto: Annika Elisabeth von Hausswolff

Publicerad: Sydsvenskan, 2022-04-16

<https://www.sydsvenskan.se/2022-04-16/annika-elisabeth-von-hausswolff-fascineras-fortfarande-av-kvinnor-och-brott>